

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

„ISTORIA TRĂITĂ – ISTORIA POVESTITĂ”

Curriculum

pentru învățămîntul gimnazial/ liceal

(clasele VI – XII)

CURRICULUMUL OPȚIONAL

Chișinău, 2015

Aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 561 din 12 iunie 2015;

Autor : Băbălău Vera, profesor școlar, grad didactic superior

Gimnaziul Pelinia, r-nul Drochia

Istorie trăită – istorie povestită

Structura curriculumului:

- Nota de prezentare
- Competențe cheie/ transversale și transdisciplinare;
- Competențe specifice și sub-competențe;
- Valori și atitudini la care contribuie studiul istoriei ;
- Conținuturi recomandate;
- Sugestii metodologice;
- Strategii de evaluare.

Notă de prezentare

Istoria orală este o modalitate răspândită de strângere a informațiilor. Istoricul francez, Jules Michelet, se referea la „documentele vii” ca la o sursă importantă pentru istorie, argumentând că această abordare este necesară pentru a contrabalansa documentele oficiale.

Istoria orală reprezintă înregistrarea și analiza mărturiilor vorbite despre trecut. Aceasta poate lua o multitudine de forme și se concentrează asupra:

- Cunoștințelor împărtășite cu privire la trecut și care au trecut din generație în generație (tradiția orală);
- Succesiunea evenimentelor din viața unei persoane, care au contribuit la modelarea acelei vieți;
- Amintirilor personale ale unui individ cu privire la anumite evenimente, probleme sau experiențe de viață, prin care a trecut;
- Relatărilor orale ale martorilor oculari în timpul sau după ce a avut loc evenimentul.

În Republica Moldova istoria orală este o disciplină nouă, având ca obiectiv elaborarea, identificarea, colectarea, catalogarea și interpretarea mărturiilor oamenilor de rând, în special, ale celor a căror experiență a fost practic ignorată de către știința istorică, așa cum ar fi: soldatul, văduvele, copiii războiului, „dușmanii poporului”, minoritățile etnice, culturale, religioase ș.a.

Sub aspect metodologic, istoria orală nu oferă doar instrumente pentru recuperarea trecutului recent, dar și o grilă de interpretare și analiză a documentelor scrise elaborate în epoci trecute, care conțin scrisori, fotografii, arhive ale ziarelor ș.a. Astfel, istoria orală vizează investigarea istorică și analiza mărturiilor prin intermediul istoriei trăite de protagoniști.

Argument

Printre avantajele acestui curs opțional trebuie subliniat faptul că:

- este accesibil și le oferă elevilor o imagine bine conturată asupra istoriei recente;
- poate servi drept instrument de verificare pentru dovezile oferite de alte izvoare;
- constituie o modalitate de a-i ajuta pe elevi să cerceteze și să aplice conceptele cheie ale continuității și schimbării în istorie.

Elevii au ocazia de a-și dezvolta:

- deprinderile implicate în formularea unor întrebări;
- abilitățile de comunicare cu semenii și cu oamenii din generații diferite și cu perspective și experiențe diferite;
- abilitatea de a examina dovezile istoriei orale, de a elabora o cronologie, de a formula o concluzie la ceea ce s-a întâmplat și de ce;
- deprinderea de a produce înregistrări ș.a.

Deci legăturile cu celelalte arii curriculare au grade diferite de intensitate, mai ales atunci când este vorba despre diferitele etape de școlaritate.

Competențe cheie/ transversale și transdisciplinare.

Prin intermediul acestui curs se vor dezvolta următoarele competențe cheie:

a) a învăța să înveți - vizează disponibilitatea elevilor de a se organiza, atât individual, cât și în grup. Cursul „Istorie trăită – Istorie povestită” presupune realizarea, desfășurarea și analiza unui interviu. Asemeni elevii și vor dezvolta competențe practice privind transcrierea, stocarea și prelucrarea informațiilor.

b) comunicare în limba maternă – vizează abilitatea elevilor de a exprima și interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală, cât și în scris, abilitatea de a folosi în mod corect și coerent limbajul științific.

b) competențe sociale și civice – vizează competențe de relaționare interpersonală cuprinzând toate formele comportamentale care trebuie stăpânite pentru ca elevul să fie capabil să participe eficient și constructiv la viața socială și să rezolve conflictele dacă e cazul.

c) competențe digitale–vizează utilizarea cu încredere a aparaturii digitale (reportofon, cameră video), precum și însușirea tehnicilor de înregistrare, stocare, transcriere a materialului audio-video. Aceste competențe se referă la formarea gândirii logice și critice , la abilitățile de căutare , procesare, analiză și selectare, management al informației la standarde înalte și la abilitați dezvoltate de comunicare.

d) sensibilizare și exprimare culturală – vizează abilitatea de deschidere înspre comunicarea de tip intergenerațional, și sensibilizarea tinerilor cu privire la realitățile lumii contemporane (sociale, politice, culturale etc.) și la experiențele considerate cruciale ale secolului trecut (regimuri totalitare, Holocaustul etc.) receptate din perspectiva martorilor la acestea (de exemplu, supraviețuitori ai războiului, deportărilor, foametei, colectivizării forțate deținuți politici, ai Holocaustului etc.).

Contribuția la componenta profesională.

Elevii vor beneficia:

- de o cunoaștere aprofundată a istoriei locale/regionale;
- exersarea și utilizarea instrumentelor de înregistrare digitală audio-video, a softurilor de stocare, prelucrare și arhivare, a fișierelor digitale;
- exersarea comunicării orale în cadrul interviurilor ;

- dezvoltarea spiritului de inițiativă.
- pregătire bună pentru angajare în câmpul muncii prin prezentarea interviului.

Printre direcțiile potențiale de dezvoltare și calificare profesională menționăm: profesor de istorie, muzeograf, curator, etnolog, jurnalist, profesor documentarist, regizor, web designer, cercetător, arhivist, redactor, psiholog, personal administrativ cu răspunderi în domeniul cultural și turistic la nivel local și central.

Competențe specifice:

1. Utilizarea eficientă și corectă a limbajului istoric;
2. Dezvoltarea competențelor funcționale esențiale pentru o încadrare reușită în societate: comunicare, gândire critică, luarea deciziilor, prelucrarea și utilizarea contextuală a unor informații complexe;
3. Cunoașterea și interpretarea surselor istorice;
4. Determinarea relațiilor de cauzalitate și schimbare în istorie;
5. Folosirea responsabilă a noilor tehnologii comunicaționale și informaționale în contexte formale și non-formale;
6. Cooperarea cu ceilalți, în calitate de cetățeni activi, în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, prin asumarea critică a rolurilor care decurg din apartenența la diferite grupuri.

Subcompetențe:

- ✓ Utilizarea limbajului adecvat în comunicarea orală și scrisă.
- ✓ Clasificarea adecvată a surselor orale în funcție de epoca în care au fost produse.
- ✓ Folosirea aparaturii digitale: reportofon sau cameră video în realizarea interviurilor: înregistrare, stocare, transcriere.
- ✓ Identificarea aspectelor trecutului ce pot contribui la înțelegerea prezentului.
- ✓ Analiza critică a diferitor opinii pe marginea unui subiect istoric din sec. XX;

- ✓ Compararea surselor istorice în vederea stabilirii credibilității și a validității informației conținută de acestea
- ✓ Comentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei;
- ✓ Utilizarea adecvată a surselor istorice în argumentarea opiniei proprii pentru a susține/combate un punct de vedere controversat.
- ✓ Susținerea unui dialog argumentativ bazat pe valorile cetățeniei democratice, în cadrul interviurilor, chestionarelor

Valori și atitudini

- Cultivarea respectului și a unei atitudini pozitive față de diversitate;
- Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diverse mesaje receptate;
- Acceptarea reprezentărilor multiple asupra istoriei sociale, cultural etc.;
- Dezvoltarea interesului pentru comunicare interculturală și intergenerațională;
- Înțelegerea diversității într-o lume marcată de pluralitate culturală, lingvistică, geografică, religioasă;
- Antrenarea gândirii prospective prin înțelegerea rolului istoriei în viața prezentă și ca factor de predicție a schimbărilor
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba română și istoria românilor în context european.

Conținuturi recomandate:

I. Oralitatea în istorie

1. Introducere: definiția istoriei orale, etapele cercetării de istorie orală.

2. Istoria istoriei orale:

3. Oralitatea în Antichitate Utilizarea surselor orale în reconstituirea istoriei Evului Mediu Istoria orală și modernitatea Istorie și memorie în secolele XX-XXI .

II. Regimuri totalitare și experiențe traumatice personale în secolul al XX-lea.

1. Cel de-Al Doilea Război Mondial (amintirile din perspectiva unui participant , unei mame, soții, copil).

2. Holocaustul.

2.1. Ce este Holocaustul? Terminologie.

2.2. Exterminarea evreilor din Basarabia (1941-1944).

2.3. Prigoana asupra țăganilor.

3. Foametea din 1946-1947.

3.1. Cauzele și consecințele foametei din 1946-1947.

4. Deportările staliniste în memoria contemporanilor.

4.1. Primul val de deportări - 12 – 13 iunie 1941.

4.2. Al doilea val de deportări – 6 – 7 iulie 1949.

4.3. Al treilea val de deportări – 31 – martie 1951.

4.4. Copiii basarabeni în Siberia.

4.5. Deportările cadrelor didactice din R.S.S.M în zilele de 6-7 iulie 1949.

5. Războiul din Afganistan.

6. Războiul pentru independența și integritatea Republicii Moldova.

Sugestii metodologice:

Cursul presupune realizarea unui proiect de istorie orală desfășurat de-a lungul unui an școlar și cuprinde mai multe etape:

1. **Cercetare preliminară:** profesorul împreună cu elevii aleag tema de cercetare, găsesc bibliografia disponibilă referitoare la tema respectivă , alcătuiesc întrebările pentru interviu, chestionar, identifică și contactează martorii.

2. **Realizarea interviurilor:** Interviul se poate realiza în echipă cite doi sau individual. Se recomandă ca interviul să nu depășească mai mult de 30 min. și

întrebările pregătite din timp. Se verifică dacă reportofonul lucrează și are o casetă audio înainte de începerea interviului. Dacă interviul nu urmează să fie înregistrat electronic elevii își schimbă periodic rolurile pentru a lua notițe și a pune întrebări. După realizarea interviurilor, profesorul poate organiza prezentarea și discuția.

3. Transcrierea, prelucrarea și arhivarea interviurilor. Profesorul poate organiza în laboratorul de informatică transcrierea și arhivarea într-o mapă.

4. Diseminarea rezultatelor cercetării, va fi realizată în în cadrul unor activități extracurriculare/extrașcolare sau a unor proiecte pe care elevii le realizează la alte discipline – TIC, Limba și literatura română etc. Activitățile sunt realizate de elevi sub îndrumarea profesorului de istorie în mai multe etape:

- Realizarea unui produs multimedia (soft educațional, pagină web) împreună cu profesorii din Aria Tehnologii
- Editarea unui număr special al revistei școlii, sau a unei cărți cu interviurile transcrise de elevi (împreună cu cadrele didactice din ariile curriculare Limbă și comunicare, Arte, Tehnologii)
- Valorificarea rezultatelor proiectului în săptămâna *Împreună facem lumea mai bună*
- Schimburi de experiență cu elevi din alte școli care au realizat proiecte similare de istorie orală .
- Participarea elevilor interviuatori la emisiuni radiofonice ale școlii.
- Excursii tematice pe tema cercetată.

În vederea centrării actului educativ pe elevi și pentru asigurarea formării competențelor specifice prevăzute de cursul opțional se va recurge la:

- ✓ Utilizarea unor metode activ-participative (învățarea prin descoperire, problematizare, cercetare, joc de rol, dezbateri, studiu de caz etc.);
- ✓ Realizarea de proiecte, portofolii, proiecte de istorie orală (povestea vieții, istoria comunității), arborele genealogic al familiei mele,;
- ✓ Organizarea de mese rotunde, ateliere de discuții/dezbateri cu supraviețuitorii participanți la evenimentele secolului al XX-lea;

✓ Organizarea expozițiilor.

✓ **Categorii de surse:**

- Surse istorice: interviuri înregistrate, interpretate (arhivă de istorie orală), documente, cărți/monografii, articole științifice, manuscrise, arhive personale
- Presă: articole ziare/reviste, emisiuni TV/radio
- Filme: artistice, documentare
- Fotografii/caricaturi/pictură/afișe
- Jocuri video/didactice
- Literatură – jurnale, scrisori, memorii

Modalități de evaluare:

- **Observarea activităților și a comportamentului elevilor** în timpul activității didactice furnizează profesorului informații diverse și complete. Observarea trebuie însoțită de aprecierea verbală asupra activității/răspunsurilor elevilor.

- **Realizarea unor proiecte, portofolii** exersează lucrul în echipă, cooperarea cu persoane care provin din medii sociale, culturale etc. diferite, în vederea stimulării spiritului tolerant. Ele apropie actul educativ de viața reală, dezvoltă abilități necesare secolului XXI: gândire critică, comunicare și colaborare, asumarea responsabilității în luarea deciziilor.

Evaluarea sumativă, prin realizarea și prezentarea a două proiecte la sfârșitul fiecărui semestru, sugerate alese de către elevi. Evaluarea sumativă urmărește exersarea abilităților și aplicarea cunoștințelor acumulate de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire .

Este important ca în procesul evaluării profesorul să observe, să stimuleze și să aprecieze performanțele elevilor, pornind de la:

- motivarea elevului pentru învățare și îndeplinirea unor sarcini din ce în ce mai complexe;
- responsabilitatea elevilor față de propria educație și dezvoltare;
- aprecierea nivelului de performanță și certificarea rezultatelor școlare;
- orientarea spre succes;
- stimularea interesului cognitive și afectiv al elevilor.

Evaluarea de asemenea va reflecta relația de parteneriat dintre elev-profesor, elev-elev și va permite feed-back-ul reciproc. Este important, de asemenea ca aprecierea pe care o face profesorul asupra activității elevului să fie cunoscută de părinții acestora, astfel încât parteneriatul elev - profesor-părinte să fie funcțional.

Bibliografie:

1. Bontaș I., *Pedagogie*, Editura ALL Educațional SA, București, 1996.
2. Tănase Gh., *Metodica predării învățării istoriei în școală*.
3. *Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V – IX)*, Chișinău, 2010.
4. Aries Philippe, *Un copil descoperă istoria*, în *Timpul Istoriei*, Meridiane, București, 1997.
5. Petrovski N., *Didactica istoriei*, Chișinău, 2007.
6. Stradling Robert, *Să înțelegem istoria secolului XX*, Editura Sigma, 2002.
7. Musteață Sergiu, *Educația toleranței și a cetățeniei democratice*, Chișinău 2006.
8. Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova, *Predarea istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*, Pontos, Chișinău, 2009.
9. Bulat Maria, *Noapte cu bocete*, Chișinău, Universitas, 1991.
10. Melnic Ștefan, Cozmin Feodosia, *Poveste amară*, Chișinău, Hyperion, 1992.
11. Vangheli Spiridon, *Copiii în cătușele Siberiei*, Editura Doxologia, 2014.
12. Dabija Nicolae, *Tema pentru acasă*, Iași, Princeps, 2009.
13. Vasilev Boris, *Stalin mi-a furat copilăria*, Chișinău, 2012.